

EUROPABEVEGELSENS INNSPILL

Høring i Stortinget 2. februar 2018

Innlemmelse i EØS-avtalen av EUs tredje energimarkedspakke

Europabevegelsens utgangspunkt for å delta på denne høringen er at vi ønsker å bidra til:

- å spre kunnskap om EU og EØS og hvordan EU og EØS samarbeidet fungerer,
- en kunnskapsbasert og balansert debatt om dette,
- vårt mål er imidlertid at Norge blir medlem av EU, og det ligger også til grunn i vår høringsuttalelse her.

Norge er avhengig av tett samarbeid med EU. EØS-avtalen er det mest omfattende avtaleforholdet mellom Norge og EU, og avtalen gir oss en privilegert adgang til EUs indre marked. En konsekvens av denne markedsadgangen er at avtalen må endres og oppdateres i takt med EUs regelverksutvikling.

Ettersom Norge er del av det indre marked følger vi EØS-regelverket for energimarkedene, og har derfor innført de ulike markedspakkene. At regelverket i EFTA/EØS-landene og EUs medlemsland anvendes og tolkes likt er selve premisset for EØS-avtalen. Dette har vært ansett som ukontroversielt da det norske regelverket på energifeltet har ligget i forkant av EUs energipolitikk, og størsteparten av EUs regelverk samsvarer med det allerede etablerte systemet i Norge.

I 2009 ble den tredje energimarkedspakken vedtatt. Nesten ni år senere er Norge klare for å innlemme dette regelverket i EØS-avtalen. Det vil gi like forbrukerrettigheter for norske borgere, like vilkår for norske økonomiske aktører, økt forsyningsikkerhet og ytterligere mulighet til å eksportere norsk, fornybar energi.

Med energimarkedspakken følger ACER, EUs byrå for samarbeid mellom nasjonale energiregulatorer. ACERs oppgave er å sørge for at medlemslandene følger den felles energipolitikken og gi råd og innspill til de nasjonale regulatorene. I få tilfeller kan ACER fatte bindende vedtak, men kun dersom et deltakerland ber om det, eller for å hindre langvarige og kostbare konflikter mellom deltakerland.

For EØS/EFTA-statenes vedkommende er denne kompetansen lagt til EFTAs overvåkningsorgan, som for Norges del kan fatte vedtak rettet mot Norges vassdrags- og energidirektorat. I tråd med en vurdering fra Justisdepartementets lovavdeling foreligger det ikke overføring av myndighet i Grunnlovens forstand, siden et slikt vedtak fra EFTAs overvåkningsorgan retter seg mot statlige myndigheter og ikke har direkte internrettslig virkning i Norge.

Ved innlemmelse av energimarkedspakken vil Norge delta fullt ut i ACER og dermed kunne påvirke prosesser og vedtak, men uten stemmerett da vi ikke er EU-medlem. Europabevegelsen er positive til tilslutning til EUs energimarkedspakke, inkludert deltakelse i ACER. Vi vil imidlertid peke på verdien av fullt medlemskap i EU som også ville gitt stemmerett og desto større påvirkningsmuligheter.

Samtidig er det viktig å understreke at Norge ikke vil miste selvråderetten over egne kraftressurser og energiproduksjon. EUs energisamarbeid begrenser ikke nasjonalt herredømme over naturressurser og utbyggingen av disse, inkludert utdelingen av tillatelser og konsesjoner.

EUs byråer

Økende etablering av byråer i EU skaper imidlertid utfordringer for Norge og EØS-landene fordi deltakelse ikke er regulert i EØS-avtalen, men må avtales særskilt fra gang til gang. Både den rødgrønne regjeringen og dagens regjering har pekt på denne utviklingen som en utfordring. Det er også påpekt i Europautredningen, og av Norges ambassadør til EU, Oda Sletnes. I Innst. 227 S (2012–2013), har Utenriks- og forsvarskomiteen pekt på det samme:

«Komiteen merker seg at regjeringen vil vurdere hvilke konsekvenser EU-byråer og tilsyn har for deltakelse, prosesser og politikkutforming i Norge, og hvilken tilnærming som best kan ivareta norske interesser i arbeidet opp mot disse organene. Komiteen ber regjeringen vurdere om det kan være grunnlag for en institusjonell løsning i tråd med to-pilar-systemet i EØS-avtalen.»

I 2016 sluttet Norge seg til EUs fire finanstilsyn. Forut for vedtaket pågikk det langvarige forhandlinger over flere år før EU og EØS-landene ble enige om en løsning. Bakgrunnen var at en tilslutning krevde overføring av myndighet til EUs finanstilsyn, og dette ble av norske myndigheter ansett å være i strid med Grunnlovens bestemmelser om myndighetsoverføring. Løsningen ble å knytte EØS-landenes deltakelse opp mot den eksisterende «to-pilarstrukturen» i EØS-avtalen og overføre myndighet til EFTAs overvåkingsorgan og domstol. Det samme gjøres nå ved Norges tilslutning til ACER.

EØS-avtalen ble inngått for å få adgang til EUs felles marked og samtidig beholde Norges suverenitet. EU har siste 20 år opprettet overnasjonale byråer på stadig flere områder. De har en sentral rolle i EUs forvaltning, som premissleverandør og vedtaksmyndighet på viktige fag- og politikkområder overfor medlemsstatene, og følgelig også overfor EØS-landene. Dette gjør deltakelse viktig også for Norge som er medlem av flere byråer, enten gjennom EØS-avtalen eller gjennom egne bilaterale avtaler. Tilslutning til EUs byråer skaper imidlertid økende debatt om myndighetsoverføringen til ESA sett i forhold til Grunnlovens bestemmelser om myndighetsoverføring og Norges suverenitet.

Debatten om tilslutning til ACER illustrerer i så måte aspektene ved Norges utenforskap: fordelene ved deltakelse, men samtidig de konstitusjonelle utfordringene og ulempene ved manglende stemmerett.

Konklusjon

På bakgrunn av dette støtter Europabevegelsen vurderingen om at Stortinget skal samtykke til innlemmelse av disse rettsaktene i EØS-avtalen. Men vi peker samtidig på at Norge ved et fullt medlemskap i EU ville fått stemmerett og lik innflytelse i ACER som EUs medlemsland.